

Bristol

TEKST & FOTO KARI HUSTAD

– innenfor evigheten

Du har ikke vært i Sikkildalen før du har vært i Bristol. For de uinnvidde høres påstanden absurd ut. Men den som har opplevd de irrgønne beitene innerst ved Sikkildalsvatnet som bærer samme navn som den britiske byen, vil høyst sannsynlig si seg enig.

Så er de der plutselig. En flokk dampende, våte hester kommer mot oss i full galopp. Føllene klint inntil mødrene sine. Det bærer forbi oss gjennom skogen før de tar seg fram nedover lia.

VI SKRIVER 27. JUNI 2008. Klarsignalet er gitt; fra og med denne dagen er beitene gode nok til å slippe tilsammen tre flokker med dølehester til fjells. Rundt 30 000 mål med unike høyfjellsbeiter strutter av gras.

Å slippe hingst med hoppefølge i fjellet er en særnorsk måte å drive avl på. Ingen andre land har en tilsvarende tradisjon med å drive «utegang-stutteri» i 1000 meters høyde. Slik har det vært i Sikkilsdalen i 140 samfulle år. Ledet an i 1868 av Veikle Balder-alle dølehesters og kaldblodstraveres far. Norsk Hestesenter har gledet av å holde i hevd denne delen av norsk hestekultur.

Idet båten glir ut fra Sikkilsdalsvatnet legger vi to av hamnene bak oss. Vi aner de første regndråpene i lufta. Om bord sitter unge og gamle på toftene. Noen har vært i Bristol hundrevis av ganger. For andre er dette selve jomfruturen inn til den innerste av de tre hamnene.

Åkrehamna er den fremste av dem. Her går alltid den eldste hingsten. Han som for lengst er over konfirmasjonsstadiet og vet hva som kreves. Årets hingst til å bekle Åkreshamna er Smedsmo Lindar. 1.premiehingsten har lokket til seg den største hoppeflokk. Hingsten er bestemt mot hoppene, men ikke grisete og slem.

Tidlig på ettermiddagen etter at hingst, hopper og føll har blitt sluppet, begynner roen å senke seg i flokken. Den første regnskuren har nettopp sluppet taket. Tilbake står de glinsende våte hesteryggene bøyd over endeløse beiter. Hestefolket har trukket innomhus. Mange har latt seg friste av Tordis Sande sin lapskaus og rabarbragrøt inne på Sikkilsdalsseter. Rabarbraen utenfor seterveggen pleier å være perfekt rundt slipp-tida.

Glomstadprinsen skal ha hoff i Prinsehamna i sommer. I nærheten av kongefamiliens stille oase i Jotunheimen, Prinsehytta, skal den unge hingsten få debutere i avlen og forhåpentligvis sørge for at alle hoppene blir drektige i løpet av sommeren. Med seg har han en viktig samarbeidspartner i bjellemerra. Hun er med på å sørge for orden i flokken slik at ingen søker ut på egen hånd. Det gjelder å henge bjella rundt en av de stødigste hoppene i følget. Som regel har hun et føll ved foten, og nesten alltid har hun vært i Sikkilsdalen før. Bjellemerra må ha høy rang i flokken. For hestegjeteren er det dessuten viktig at hun er rolig, og enkel å få tak i.

Men vi skal til den innerste hamna der graset etter sigende vokser i hestens gap. Rett etter snøsmeltinga, når de første

Det er som om noen har nettopp har frisert stedet, dekket på og gjort det så innbydende som mulig for de firbeinte som skal tilbringe sommeren her inne.

tustene spirer i Bristol, pleier tamreinen å stikke en snartur nedom. Når Øijo og hans følge på knappe 20 hopper ankommer vil det likevel være rikelig med mat for store og små gjennom hele sommeren.

Båtturen innover denne ettermiddagen har en hensikt. Hestegjeter Jens Tangen vil se at flokken kommer seg vel fram til Bristol. De må drives langs sørsida av vatnet. Vi har kontakt med dem som følger flokken innover til fots via walkie-talkie. Avtalen er at vi skal stille oss i et bjørkebelte for å hjelpe til med at flokken holder riktig retning idet de passerer.

På vei til avtalestedet er hestegjeter Jens full av historier om steder vi passerer. På motsatt side av vatnet som hestene går, har et skar fått navnet etter en fredløs som ifølge historien klarte å stikke seg vekk akkurat her. En forbryter ved navn Karl ble borte for lensmannen som jaktet på ham, og derfor bærer stedet navnet Karlskaret.

Regnet siler uavlatelig ned på båtfølget som er på vei til Bristol. Noen av oss har kritthvite fingre idet vi stiger i land på vei opp til stedet der hesteflokken snart skal passere. Akkurat her, i 1000 meters høyde milevis unna der det bor folk, har en solbærbusk av en eller grunn klotet seg fast mellom bjørkeleggene.

Via walkie-talkien får vi beskjed om at hestene er å vente når som helst. Det er ubeskrivelig kaldt. Og stille. Bare dråpene som treffer bjørkelauvet, og suset fra elva rett bortenfor oss.

Så er de plutselig der. En flokk dampende, våte hester kommer mot oss i full galopp. Føllene klint inntil mødrene sine. Det bærer forbi oss gjennom skogen før de tar seg fram nedover lia. Her saker de noe av farten idet de krysser elva. Over i full galopp igjen før de er vekk like fort som de kom. Den intense opplevelsen får oss til å glemme iskalde fingre og tær en stakkert stund før vi igjen hutrer oss ombord i båten for den siste etappen inn mot Bristol.

Hvorfor navnet Bristol? Noen tror det stammer fra tida da Sikkilsdalen var i britiske eierhender. I mange hundre år var området en attraktiv seterdal for bønder både fra Stange og for andre storbønder på Hedemarken. Jakt og fiskemulighetene var viden kjent langt utenfor Norges grenser.

En gang på 1860-tallet fant det en tragisk hendelse sted her oppe. Fire hester gikk med da isen på Åkrevatnet brast – en tap så stort at eieren av Sikkilsdalen ble tvunget til å selge halvparten av den verdifulle eiendommen. På den måten ble 30 000 mål kjøpt opp av lord Charles Bamford i 1868 – en jaktinteressert herre med slott i Cambridge og frue i nær familie med dronning Victoria. Ingen vet sikkert, men kanskje var det på denne tida at

navnet Bristol oppsto som betegnelsen på det frodige beitelandet innerst inne ved Sikkilsdalsvatnet. Eller kanskje var det en annen jeger med engelske aner som fant at dette fjerne navnet var passende?

Sikkert er det iallfall at lorden trengte kjentmann på sine jakturer til fjells. Slik ble familien Sande, opprinnelig fra Vågå, uløselig knyttet til dalen. Sjur Sande, som var både gårdbruker og jeger, sa i sin tid ja til hjelpe lorden. Han flyttet likegodt inn på Sikkilsdalsseter, og fulgte med da Staten overtok Sikkilsdalen i 1868- da som bestyrer av Sikkilsdalssetra. Og her holder familien Sande hus den dag i dag- om enn ikke året rundt lengre- men som et elsket vertskap for alle som besøker dalen i sommerhalvåret.

Vi er framme i Bristol. Innerst inne i Sikkilsdalsvatnet er vi omkranset av stupbratte fjell. Langs vatnet derimot ligger grasvollene på rekke og rad bortover. Det er som om noen har nettopp har frisert stedet, dekket på og gjort det så innbydende som mulig for de firbeinte som skal tilbringe sommeren her inne. Idet båten nærmer seg land ser vi Øijo og hoppene hans forsere den siste beken. Hele flokken setter opp farten i en siste sluttspurt, som om de skjønner at de er ved veis ende.

Hamna sies å være noe av det beste beiteområdet i hele Norge. Seintvoksende kort gras som gror akkurat her er å regne som rene høyoktanen for hestekroppen. Ingen merr kommer skranten og tynn hjem som har fått tilbringe sommeren i Bristol, sier hestekarene. Vi kan ihvertfall med egen øyne slå fast at flokken ikke har stund til annet enn å holde mulen nede i bakken når de vel er kommet fram.

Etter at hestegjeter Jens har sett til at store og små hester har klart turen inn på beste vis, strør han ut havsalt på de flateste steinene. Øijo har en tøff sommerjobb foran seg, og får tilbud om havre. I morgen kommer han tilbake for å se om flokken. Og dagen etter der igjen.

Vi tar fatt på hjemturen blåfrosne av kulde. Vi har en time tilbake til Sikkilsdalssetra i regn som aldri tar slutt og noen få lusne plussgrader. Det er flere enn oss som kjenner på det samme. Var det ikke slik at det var muligheter for en glovarm dusj på setra, tro? Samtalen om bord stilner etter hvert. Håpet om at det ennå er varmtvann igjen når vi kommer fram holder til en viss grad motet oppe.

Det er ikke bare varmtvann i dusjen som langsomt får liv igjen i de nedkjølte kroppene fra lavlandet. Rømmegrøt og spekemat frister oss fra Tordis Sandes dampende kjøkken. Og fra midtidsbordet kan vi nyte verdens vakreste utsikt: Et mett og trett hestefølge som hviler ut etter den første dagen i Åkrehamna. ■